

ADAMIN BİRİ BİR GÜN

Mehmet Akif DUMAN

En baştan anlatayım isterseniz. (*Buyurun.*) Zamanınız vardır umarım. (*Elbette...*) Deli olduğumu düşünmenizi istemem. Aslında şikâyetçi değildim olağan gidişattan, yapmam gerekenleri yapıyordum; fazlasını istemiyordum hiç.

Çalıştığım devlet dairesinin en küçük masalarından biri bana tahsis edilmişti. Bir bilgisayar, bir de telefon verdiler sonra. Kalemligi evden getirdim, sonra anladım aslında lüzumu olmadığını.

Öğle araları hep aynı pideciye giderdim. Tüm garsonları çirkin. Soğukla ılık arası bir kıvamda olurdu et kokulu pideler. Eli titreyerek lokmaları ağzına götürenlerden korkardım. Bir de cikleti eski ambalajına koyanlardan. (*İlginç...*)

Belki de iyi yetiştiremedi babam beni. Çok cimri adamdı. Cimriliğin bir hastalık olduğunu düşünürdüm çocukken. Belki bir virüsü, mikrobu vardır bünyeden bünyeye seken.

İşten çıkınca bir sokak aşağıdaki durağa giderdim. Daha yaşlı, daha tenha olurdu. Artık kendi romanlarını yazacak kadar sırtı bükülen insanlar, yarı uykulu... Hayatı parantezlerle dolu olan insanlar... Birbirimizi zehirlemeden her gün aynı göğe bakardık. Aralarında mutlu mutlu beklerdim otobüsü. (*Güzel...*)

Yıllardır aynı mahallede otururum. (*Yalnız?*) Evet. Zillere basıp kaçan çocuklar bile korkmaz benden. Faturalarını yatırırdım bazen yaşlıla-

rın. Bakkal ekmek alınca poşet vermeyecek kadar samimi. Zemin katların pencereleri parmaklıklı.

Üst kat komşum emekli tiyatrocudur. Bazen Hamlet'ten sahneler oynardı apartman girişinde. Prens prens dalardım hülyalara. Bir de kız vardı, dergi kapaklarındaki modeller gibi; ama daha kederli.

Tren istasyonuna takılır oldum sonra. (*Neden?*) Bekleyenleri, ayrılanları taklit ederdim içimden. Ağaç kokardı gaipten. Çam gibi, meşe gibi, biraz da akasya.

Akşamları kahvaltı yaparım çoğunlukla. Makarna ya da. Haberleri izlerim abuk subuk. Felsefe ile ilgilenen katiller, ıssız adaya düşecek olsa yanına üç kadın alacak adamlar, suyun kaldırma kuvvetini içine sindiremeyenler ve "a"nın şapkasızlığına küfredenler arasında uyur kalırım kanepede.

Ha... Her akşam bir fasıl telefon eder annem, üzülür... (*Sebebi?*) Evlenmem için bir kız bulmuştur da görüşmemi ister. En çok köpek ve eşek hitabını kullanır bana. Fil gibi hissedirdim kendimi bazen, böcekler gibi. Hayvanat bahçesine dönerdi duvarlar.

Pencereyi açsam, mahsuru yoksa. (*Ben açayım, bir saniye...*) Sıcak oldu biraz. (*Devam edin lütfen!*)

Evet... Dedim ya, aslında şikayetçi değildim olağan gidişattan, yapmam gerekenleri yapıyordum; fazlasını istemiyordum hiç.

Bir gün elinde demirbaş listesi ile geldi müdür. Hayriye Hanım doğum izninde olduğu için, hava güzel olduğu için, diğer mesai arkadaşları da çok işi olduğu için... Günlerce uğraştım. Günlerce çaycı ile şakalaşmalarını izledim mesai arkadaşlarımla. (*Evet...*)

Yeni bir garson almışlar işe; daha suratsız, daha çirkin. En soğuklarını getirdi pidelerin bana. Üç, dört ve beş kâğıtçılar arasında buğulandı camlar. Boş zamanında ansiklopedi okuyan bir adamla tanıştım orada. Ünlülerde fazladan bir organ olduğundan şüpheleniyormuş. (*Anladım.*) Ben de... Sonra ikinci pide bitene kadar, istikbalde insanların yedek parçalarının satılabilir olacağından bahsetti.

Babam ben küçükken ölmüş. Deniz kabuğu toplardı. Herkesin dünyası, bazılarının köyü var derdi. Sık sık da kavga ederdi annemle. Kapı-

ları vurmazdı çıkarken, ama arkasından tencere tava fırlatılmışlığı vardır. (Evet...)

İşten çıkınca bir sokak aşağıdaki durağa gitmeyi sürdürdüm. Her bir bekleyen için ayrı hikâye kurdum kafamda; meslekler verdim onlara. Biri çocuğunu kaybetmiş kederli anne oldu; diğeri müflis bir iş adamı. Ne kadar eğlencelidir bu meşgale bilemezsiniz.

Dedim ya, yıllardır aynı mahallede otururum. Apartmanın giriş kapısına kadar top oynardı çocuklar. Bir garip bakarları bana, gülerek; kötülük yapacakmış gibi. Film izlerken birinin sürekli soru sorması gibi, karanlıkta renkler görmek gibi...

Üst kat komşum öldü bir gün. Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Tayflar Geçidi*'ni sahneye uyarlamaya çalışırken kalp krizinden. İmamı ben çağırdım. Kızı o gün görünmedi ortalıkta, mezarı başında kimse yoktu...

Arada bir de hastahanelere gider oldum. Bazen de alışveriş merkezlerinde dolandım. (Neden?) İnsanların nasıl mutsuz ve mutlu olduklarını, nasıl acıktıklarını, nasıl doyurduklarını karınlarını. Onlar gibi olmak için ne yapmam gerektiğini anlamaya çalıştım sadece. Neyse ki her seferinde ağaç kokardı gaptten. Çam gibi, meşe gibi, biraz da akasya.

Akşamları kahvaltı yapmayı sürdürdüm. Sizin başladığınız ile bitirdim günü. Haberleri daha az izler oldum. Yemektesadecekumaşpeçete-kullanangiller ve cennette sucuk olup olmadığı tartışması ile bükülüverdim kadife kanepeme...

Annemin evlenmem için bulduğu kızlardan biri ile buluştum hafta sonu. (Pekâlâ...) Memur olduğumu söyledim, görüldüğümünden başka olmadığını. Üzüldü benim için, teselli etmeye çalıştı beni. Az kalsın çayın parasını ödeyecekti. Daha bir hayvanat bahçesine döndü o gün sokaklar. Fare fare düştüm mazgallardan. (Yazık...) Pencereyi kapatsak mı? (Elbette, devam edin siz...)

Gerçekten şikâyetçi değildim olağan gidişattan, yapmam gerekenleri yapıyordum; fazlasını istemiyordum hiç.

Yaşadıklarımın ders almaya çalıştım. Liseden kalma ev ödevi yapma takıntısı ile çelişiyordu bu ders alma meselesi. Hayriye Hanım hâlâ doğum izninde olduğu ve hava hâlâ güzel, çiçeklerin sarısı da kırmızısı

da yeşil yeşil olduğu için... Birkaç gün fazla mesai bile yaptım. Hiçbir zaman şaka yapmadı bana çaycı. (Evet...)

Buz gibi pidelerin bayat bayat ucundan ısırırken müsaade istendi. Dolu idi diğer masalar, kuru kuru salladım kafamı. Bir heykeltıraş, bir de ressam ayranları çalkalamadan içtiler. Arada bir bana da sordular; onayladım ne dediler ise. Daha da sevdiler beni, o vakit keşfettim bendeki yeteneği. (Nedir o?) Kafa sallamak, tasdik. Bunu itina ile, huzur verici bir surette yapıyordum. Mermer ve tiner kokuları arasında ödediler hesabı. Benim pidemi de ödediler. (Güzel...)

Babamın ben küçükken ölmesi rüyalarımın girmeye başladı sonraları. Yüzü siyah, bulanık, şemailleri insanla hayvan arası mahluklarla birlikte kıldık cenaze namazını. Her gece birkaç fasıl defnettim babamı, talkın verdim.. Toprak bataklık, dallar zift zift oldu. Cehennem koktu kargalar.

Belki de en kötüsü büyük adam olmak hayallerini bükmek zorunda kalmaktır. Ya da sandığa kapatmak. Öldürmek, katletmek. Ama bilerseniz, nasıl da kedi, solucan, haşerat bir şeydir bu arzu. Avizelere asılıp, fare zehri ve silah tabanca ile intihar kadar kararsız bırakır insanı. (En çok ne vakitler bu?..) Durakta. Bekleyen her kişi için bir hikâye kurarken sıra kendime gelince. Kendimden tiksинmemek için, kendi üstüme kusamak için mecbur kalırdım çevirmeye. O zaman işte gergedan kılı gibi sıvanırdı elime sifra yakınlığım.

Eskiden el arabasında kaset satarlardı. Arabesk arabesk asılırdı çamaşırlar. Birbirine yaklaştırırdı insanı bu seyyar satıcılar. Bir gecede katledildi sanki hepsi. Sonra o top oynayan çocuklar aldı yerlerini. Eski filmlerle de alay ediyorlar, giyimleri başka. Nasıl yaşlı hissediyorum kendimi bazen bilemezsiniz. (Bir de bana sorun...)

Bir sabah kapı çalındı. Sanırım altı gibi idi. Üst kat komşunun kızı, elinde bir tabak helva ile. Hayatımda o kadar büyük daireleri olan gözler görmedim. Göz bebeği denmez ya bunlara. Anne anne, pembe pembe... (Anlıyorum...) Evet, beyazı kızarmış; karanlık karanlık bakıyor. Tabağı aldım, boşalttım çabucak. Döndüğümde yoktu.

Hastanelere gitmeyi sürdürdüm. Alışveriş merkezindekilerden daha samimi insanlar var orada. Hem hastanedekileri taklit etmek daha zor, daha kabus bir duygu bu umutsuzluk. Elindeki çiçekleri bu kadar aş-

ğı doğru tutan insanların samimiyetini sorgulamak doğru olmaz. Birkaç kez tekerlekli sandalye itmişliğim bile vardır. Yağmurlu havalarda daha az ağaç kokar. O zaman bırakırım göğe bakmayı. (*Evet...*)

Bir akşam eve giderken sakallı bir adam tuttu kolumu. Hacı yağı kokuyordu seccade seccade. Gülümsedi, müjde verir gibi izah etti apartman toplantısını. Hem yeni yönetici seçilecekmiş. Kurabiye ikram ettiler, çay içtik birkaç bardak. Kasap, elektrikçi, manav, nakliyecisi, muhasebecisi vardı aramızda. En iyi yaptığım şeyi tatbik ettim, tüm kalbimle her söylenene salladım kafamı. Herkes memnun oldu; hatta imamın kızı. (*İmam?*) Beni toplantıya götüren sakallı... Onun kızı bir tabak fazladan kurabiye getirdi.

Ertesi gün annem aradı. Otobüste, kirli camlar, eğri büğrü binalar, kimsesiz kediler ve silinmiş yaya geçitleri bitene kadar konuştu. Adresini verdi kuaförün, orada çalışan bir kız fön, maşa, gelin başı.... (*Güzel...*)

Dedim ya şikâyetçi değildim olağan gidişattan, yapmam gerekenleri yapıyordum; fazlasını istemiyordum hiç.

Kravatımın diğerlerine göre daha sıkı bağlandığını fark ettim bir sabah. Daha fazla düğüm gibi. Daha fazla dosya, klavye, son on yılın demirbaş kaydı, ödeneklere üst yazı... Hayriye Hanım'ın çocuğunu görmeye gitmişler bir önceki gün. Çaycı kaçırdı ağzından. Kimse alınmadı üstüne. Kimse bir bardak daha demli çay içmedi bunun üstüne. (*Seni çağırmadılar yani?*) Çağırmadılar.

Su içerken çok gürültü çıkarıyorsun derdi annem. Pideciye gidene kadar yel değirmeni olsa da saldırsam diye düşünmedim. Boş yer ararken ressam el etti, bağırdı heykeltıraş. Herkes onlara baktı. Daha beter salladılar parmak, kol, dirsek. Ne güzel, ne mukaddes bir saadet diğer insanlardan çekinmemek. Kıymalı, ıspanaklı ve kaşarlı ismarladık. Üç kişi karışık yedik. Daha mühim konular konuştular, daha sıkı salladım kafamı. Sonra boş zamanlarında ansiklopedi okuyan adam da katıldı bize.

Belki de babamın ben küçükken ölmesi benim suçumdur. Belki tüm ölümlerde payım vardır. Belki ben yaşadığım için ölüyordur çocuklar. (*Kabusların sürdü mü?*) Yine defnettım babamı, tekrar tekrar musalla taşını yıkadım siyah siyah. Bulut bulut, fırtına tufan tabutu omuzladık. Ağır değildi bu sefer. Dört tane daha benden geldi yardıma. Tüm me-

zarlık ben'den doluydu. Hepsi acıyarak baktı bana. Elleri önlerinde tüm kudretleri ile salladılar kafalarını.

Evde timsah beslemek gibi. Daha fazla zürafa ile ilgili, biraz da kirpileri zeminde yuvarlamak. Kulak çınlarken su içmek gibi. Başka durakta bekledim bu sefer. Bir filmde, bir adam, bilmediği bir otobüse binip, bilmediği bir şehre gidiyordu. En fazla iki sokak uzaklaşabildim ben. Etrafımda çizili daire, görünmez lanet beni korkutuyor. Başka yüzler görmedim, diğerlerinin farklı şekilleri... Yine iki göz, bir burun, iki kulak.

Bakkal ekmek dışındaki şeyler için de poşet vermemeye başladı. Saksıları sulayan, ipe çamaşır dolayan ve kilim çırpan kadınların bakışları altında girdim apartmana. Tiyatroçunun kızı kapıda beni bekliyor. Gözleri kısık, altları şişmiş, sessiz sessiz ıslanıyor kirpikleri. Gülümsemeye çalıştım. Koca evde babasının ruhu ile Hamlet... Nereden gireceğimi bilemedim lafa. “Çay içer misin?” deyiverdim. (*Aferin, o ne dedi?*) Salon dağınık değildi, kanepede uyku kokusu vardı biraz; koltuğu gösterdim ona. Eli çenesinde, aralık balkon kapısında gri binalara baktı. Şekersiz içiyor çayı. Onun gibi yaptım, acı acı içtim çayı. Havadan, sudan, ateşten konuştuk. En sonunda en kudretli hamlemi yaptım. (*Kafanı salladın?*) Evet. Ne dedi ise, tüm mevcudiyetimle tasdik ettim. Kalkıp balkon kapısını iyice açtı, saksıları çekti kenara. Babasını özlediğini söyledi, ölümle ilgili konuştu. Uzun uzun mezarlıklardan bahsetti. Kendimi yaşlı hissettiğimi anlattım cesaret bulup. Ressam ve heykeltıraş gibi; ama daha sakin karşıladı. Gülmedi, üzülmedi de benim için. Çiçeklere su ver, dedi çıkarken.

Ertesi sabah erken çıktım biraz. Çocuk dolu kaldırımlar. İki ortaokul öğrencisi az önümde. Biri iki elini cebine atmış. Kollarını sallıyor kısa kısa. Ben de aynı yapıyorum. Üstüne, açtım ceketimin düğmelerini; kravatımı da gevşettim. (*Nasıl hissettin?*) Korktum. Elleri cebinde bir memur olmaz sanırım. Ceketinin düğmeleri açık açık...

Numune Hastanesinden sonra, SSK ve diğer devlet hastanelerinin bir listesini yaptım. Notlar tuttum. İnsanların Allah'ı hatırladıkları yerler listesi çok uzun değil. Sonra bunun bile umutsuzluk içinde renk vermeyecek saflıkta olduğuna karar verdim (*Nasıl yani?*) Mutsuzdum işte. Gaipten gelen çam, meşe, akasya kokuları da azalıyordu hem.

İmam mevlide çağırıdı beni. Üst kata çıktım. Her taraf sadece “kafa”dan ibaret olan büyük adam resimleri ile dolu. Erkekler salonda dizleri üstünde, halının ortasında, daire daire. Mutfağa çağırıdı mevtanın kızı beni. Gözleri kısık, ışıktan rahatsız. Yardım etmemi istedi. Kafa salamaktan fazlasını yaptım o gün. (*Güzel...*)

Pazar öğlene doğru çıktım çarşıya. Aslında akşam buluşacaktım anemin bulduğu kızla. Giyecek bir şeyler almak için erken çıktım. Herkes gibi görünmek istiyordum. Bir sürü şey giyindim, çıkardım. Katladım. En iyisini seçti tezgâhtarlar, el birliği ile kutsadılar beni. (*Sonra?*) Geç geldi kuaför kız. Uzaktangelişi ile farklı olduğun anlaşılabilir gillerden olduğuna emindim. Dergi kapaklarındaki kızlar gibi görünüyordu. Operadan konuştu, bir dağın zirvesine çıkma hayalinden, pahalı spor arabalardan. Havyar’a kadar kafamı salladım. Sonrasını hatırlamıyorum.

Ertesi gün annem aradı. Kızdı, köpürdü, ağladı. Yavaşça kenara bıraktım telefonu. Gidip bir bardak su içtim. Baş ağrım geçmedi birkaç hapla. Dolorex, arveles, apranax, thomapyrin yedim leblebi gibi. Küçük kelebekler, kuşlar, uçan tüm haşeratlar aşkına döndü başım. (*Buyurun, su için bir bardak...*) Teşekkürler. (*Sonra?*)

Evet. Dedim ya şikâyetçi değildim olağan gidişattan, yapmam gerekenleri yapıyordum; fazlasını istemiyordum hiç. Zaten kimse bir şey beklemiyordu benden.

Bir sabah ellerimin büyüdüğünü hissettim. Piyano piyano çınladı mandallar ipten. Kravatımı gevşettim. Dairedekiler ben içeri girince sustu. Masama oturmuştu birisi, ayaklarını sandalyeme koymuş. Sanırım o an başladı her şey. Ya da koptu. Tam tepemde bir şeyin ısındığını hissettim. Nasıl desem, bir şeyler ters döndü. Elimle sandalyeyi işaret edip silmesini istedim. Anlamadı, şaşırıdı önce. Bağırardım, her ifadenin sonuna “lan” ekledim. Müdür bey fırladı dışarı. Ona da bağırardım, masama yığıldığı dosyaları tekmeledim. (*Eyvah...*) Bağıra bağıra tekrarladım disiplin yönetmeliğini. 125. maddeyi ezberlemiş idim. Saygısızlıktan kınama alabilirdim, sözle hakaret aylıktan kesme idi, küçük düşürücü davranış da kademe ilerlemesinin durdurulması. Soruşturma açmaya cesaret edemeyeceğini biliyordum. İki fasıl daha tekmeledim dosyaları. Boş kalemler de tekmeledim. (*Eyvah eyvah...*)

Pideci sakindi o gün. Garson ben sormadan iki soğuk kıymalı attı tabağa. Tuttuğum gibi tezgâha fırlattım tabağı. Hayvan, dedim bol bol... Dükkân sahibi kızardı, araya girdiler. Heykeltıraş ve ressam koştı son anda. Hemen temizlendi kırık tabaklar. Garson özür diledi. Su içerken gürültü çıkardım bol bol. Pidelere el değmeyecek kadar sıcak, ayran köpüklü. Şerefe içmekten, kadınları tasnifin imkânsızlığından, tetra amelia'dan, kendini sevmeyen birinin diğer insanları sevmeye ihtimalinden, Cin Ali koleksiyonundan, veremli kızların cazibesinden, yaşarken hayatını kaybedenlerden, ölmeden kemikleri sızlayanlardan, elinden taşıdıklarını gövdesine yakın tutanlardan bahsettik. (*İlginç...*) Daha az kafa salladım. Daha çok kullandım kaşlarımı. İlk defa yemek sonrası çay ikram ettiler. (*Olacak şey değil...*) Mermer ve tiner kokusu da kesildi.

Öğleden sonra odasına çağırdı müdür beni. Parmağımı kaldırıp ikaz etmeye kalktı. Güldüm. Daha çok sinirlendi. Aylıktan kesmenin ötesine gidemeyeceğini hatırlattım. İki uyarısı vardı zaten. Benim gibi timsali vazife bir memura karşı ne diyecekti ki! Parmağı hâlâ havada iken, burnuna yaklaştım. Var gücümle bağırdım. Neler demedim ki. Çaycı girdi araya. Ona da bağırdım.

Dedim ya, babam ben küçükken ölmüş. Onu özlemiyorum, sadece kıskanıyorum babası olan çocukları. Oğlu ile aynı giysiyi alan babalar o yüzden korkutuyor beni. O gece müdürü defnettim. Çaycı ve diğer mesai arkadaşlarımı sallandırdım ağaçlarda. Hayriye Hanım elinde bebekle zor kurtuldu elimden; karga olup uçtu şişman şişman. (*Evet... Bu kadar olaydan sonra...*)

Tüm saksıları attım, kanepeleri, halıları. Yenileri gelene kadar iyice süpürdüm salonu. Perdeleri yıkadım. İslî isli sildim camları. Televizyonu da içeri odaya kaldırdım. (*Güzel...*)

Bakkala gittim. İki ekmek aldım. Tezgâhın arkasına geçip poşet çektim bir tane. Ağzını açacak oldu mavi önlük, sanırım delilik gözlerden okunuyor. Sustu. Saksıları sulayan, ipe çamaşır dolayan ve kilim çırpan kadınlar içeri kaçıştı.

Tiyatroçunun kızı elinde bavulla dışarıda bekliyor, taksinin bagajı açık. Gözlük var gözünde. Durdu beni görünce, bir süre Sivas'a halasının yanına gidecekmış. Ev çok kasvetli imiş. Ben de saksıları atmışım.

Bir varmış, bir yokmuş... Telefon numarasını verdi; Hamlet Hamlet ezberledim. (*Sonra?*)

Sabah çok daha erken çıktım. Daha genç öğrenciler dolu sokaklarda. Elleri ceplerinde, düğmeleri kopmuş bazılarının. Kopardım zaten gevşek olan düğmemi.

Huzurevlerini keşfettim sonra. Hastanelere gitmeyi de bıraktım. Artık yeteri kadar taklit edebiliyordum insanları. Gaipen gelen çam, meşe, akasya kokuları hacı yağı ile karıştı. İmam koluma girip camiye götürdü beni. Soğuk soğuk iyi geldi su, iyi geldi alnımı halıya gömmek. (*Evet...*)

Sabah annem aradı. Beni sevip sevmediğini sordum. Babamın neden öldüğünü. Onun mezarını neden ziyaret etmediğini sordum. Ağabeyimin ve küçük kardeşimin beni neden hiç aramadıklarını sordum. Neden beni kimsenin sevmediğini sordum. (*Rahatlamışsındır...*) Bilmem... Üzülüm sanırım.

Bu sabah yıllık izne ayrılacağımı söyledim müdüre. Düğün için para biriktirmiştım, çektim birazını. Hani bir filmde, bir adam, bilmediği bir otobüse binip, bilmediği bir şehre gidiyordu. İçimden bir ses o şehrin Sivas olacağını söyledi. (*Otobüs kaçta?*) Akşam 7:30'da. (*Hayırlısı olsun, bana mücade evladım. İlaç saatim geldi.*) Dönüşte yine gelirim, burayı çok sevdim. Yaşlanınca da bu huzurevine yerleşirim artık. (*Belli mi olur, evlenirsen; evlatların da hayırlı çıkarsa, bizim gibi buralarda sürünmezsin. Fakat sana sükunet tavsiye ederim...*) Dedim ya beyamca, şikâyetçi değildim olağan gidişattan; yapmam gerekenleri yapıyordum, fazlasını istemiyordum hiç... (*İyi yolculuklar...*)